

Sygn. akt IV Ka 989/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Noga (spr.)

Sędziowie: SO Grażyna Paweła-Gawor

SR del. Krzysztof Chodak

Protokolant: st. prot. Teresa Orlik

przy udziale Marty Gdańskiej-Kusior Prokuratora Prokuratury Okręgowej,

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2013 roku,

sprawy **Z. M.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 271 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie

z dnia 28 czerwca 2013r. sygn. akt II K 1915/12/S

wyrok w zaskarżonej części to jest w odniesieniu do oskarżonego Z. M. utrzymuje w mocy i kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciąża Skarb Państwa.

SSO Grażyna Paweła-Gawor SSO Sławomir Noga SSR Krzysztof Chodak

Sygn. akt IV Ka 989/13

UZASADNIENIE

A. G. została oskarżona o to, że:

I. w nieustalonym bliżej dniu 2007 roku, nie później jednak niż dnia 20 listopada 2007 roku w K., działając w zamiarze, by dwie ustalone osoby, przy czym odnośnie jednej z nich skierowano akt oskarżenia do Sądu i postępowanie karne zostało prawomocnie zakończone, a odnośnie drugiej wyłączono materiały do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadzili do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 5.000 złotych (...)Kasę Oszczędnościowo – Kredytową, ułatwiła im popełnienie tego czynu zabronionego w ten sposób, że dostarczyła im poświadczające nieprawdę zaświadczenia o ich zatrudnieniu w firmie(...)w K. wystawione uprzednio przez Z. M.,

tj. o przestępstwo z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

Z. M. został oskarżony o to, że:

II. w okresie od nieustalonego bliżej dnia 2007 roku nie później jednak niż dnia 29 listopada 2007 roku w K., jako osoba uprawniona, poświadczył nieprawdę w dokumencie wystawiając jako właściciel firmy (...)” dla M. W. zaświadczenie o zatrudnieniu i zarobkach w powyższej firmie,

tj. o przestępstwo z art. 271 § 1 k.k.

III. w okresie od nieustalonego bliżej dnia 2007 roku nie później jednak niż dnia 29 listopada 2007 roku w K., jako osoba uprawniona, poświadczył nieprawdę w dokumencie wystawiając jako właściciel firmy (...) dla Ł. W. zaświadczenie o zatrudnieniu i zarobkach w powyższej firmie,

tj. o przestępstwo z art. 271 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 roku sygn. akt II K 1915/12/S orzekł w tym przedmiocie następująco:

I. uznał oskarżoną A. G. winną tego, że działając celem osiągnięcia korzyści majątkowej dla siebie, w nieustalonym bliżej dniu listopada 2007 roku, nie później jednak niż dnia 28 listopada 2007 roku w K., działając w zamiarze, by dwie ustalone osoby, odnośnie których materiały wyłączono do odrębnych postępowań, działające w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadzili do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 5.000 złotych (...)Kasę Oszczędnościowo – Kredytową poprzez zawarcie umowy pożyczki z dnia 29 listopada 2007 r. i wprowadzenie w błąd upoważnionego pracownika (...) Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej, co do możliwości spłaty tej pożyczki, ułatwiła im popełnienie tego czynu zabronionego w ten sposób, że dostarczyła im dwa poświadczające nieprawdę zaświadczenia o ich zatrudnieniu w firmie (...) w K. dotyczące okoliczności mających istotne znaczenie prawne dla udzielenia przedmiotowej pożyczki, a to czynu stanowiącego występki z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k., i za to na mocy art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 19 § 1 k.k. wymierzył oskarżonej karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności oraz na mocy art. 33 § 2 i § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonej karę grzywny w wymiarze 40 (czterdziestu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięciu) złotych;

II. na mocy art. 69 § 1 i § 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. warunkowo zawiesił oskarżonej A. G. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata;

III. na zasadzie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. oskarżonego Z. M. uniewinnił od zarzutu popełnienia czynu opisanego w punkcie II aktu oskarżenia tj. występkę z art. 271 § 1 k.k.;

IV. na zasadzie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. oskarżonego Z. M. uniewinnił od zarzutu popełnienia czynu opisanego w punkcie III aktu oskarżenia tj. występkę z art. 271 § 1 k.k.;

V. na zasadzie art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami postępowania dotyczącego Z. M. obciążył Skarb Państwa;

VI. na zasadzie art. 627 k.p.k. i art. 2 ust. 1 pkt 2 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983 r. Nr 49 poz. 223 ze zm.) zasądził od oskarżonej A. G. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 250 (dwieście pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu części kosztów sądowych, a w pozostałym zakresie na zasadzie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżoną A. G. od obowiązku ponoszenia należnych Skarbowi Państwa kosztów sądowych.

Wyrok ten w drodze apelacji zaskarżył prokurator i zarzucił mu obrazę przepisu prawa materialnego z art. 271 kk poprzez wadliwą interpretację tegoż przepisu na skutek uznania, iż Z. M., prowadzący własną działalność (...) wystawiając dla M. W. i Ł. W. zaświadczenia o zatrudnieniu i osiąganych zarobkach, podczas gdy w rzeczywistości wymienieni w tej firmie nie byli zatrudnieni, nie był inną osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu, a nadto, iż zaświadczenia o zatrudnieniu i zarobkach są dokumentami prywatnymi, nie posiadającymi charakteru publicznoprawnego, co w konsekwencji skutkowało uniewinnieniem oskarżonego od zarzucanych mu czynów.

Prokurator wniósł w apelacji o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Odwoławczy zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora jest niezasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Zasadnie Sąd Rejonowy przyjął, wbrew zarzutowi skarżącego prokuratora, że oskarżony Z. M. nie był „inną osobą uprawnioną” do wystawienia dokumentu w rozumieniu art. 271 § 1 kk, tym samym nie było dopuszczalne przypisanie mu znamion tego przestępstwa.

Bezsporne w sprawie jest, co ustalił Sąd Rejonowy, że oskarżony Z. M. dwukrotnie wystawił zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości zarobków – dnia 26 i 28 listopada 2007 roku i poświadczył w nich, że zatrudnia M. W. od sierpnia 2005 roku i Ł. W. (od 15.05.2006r.) na stanowisku pracownika fizycznego na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony z wynagrodzeniem miesięcznym 1.850 zł brutto.

Zarówno ani M. W. ani Ł. W. nigdy u niego nie pracowali, czy to legalnie czy to bez umowy. Zatem owe zaświadczenia niewątpliwie potwierdzały nieprawdę.

Art. 271 § 1 kk przewiduje odpowiedzialność funkcjonariusza publicznego lub innej osoby uprawnionej do wystawienia dokumentu, która poświadcza w nim nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne.

Podmiotem tego przestępstwa może być zatem jedynie funkcjonariusz publiczny, albo inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu.

Uprawnienie innej osoby, o jakim mowa w art. 271 § 1 kk do wystawienia dokumentów jest uzupełnieniem kompetencji funkcjonariusza publicznego i nie jest równoznaczne z ogólną możliwością uczestnictwa w czynnościach prawnych i sporządzania tam różnych oświadczeń oraz wystawiania zaświadczeń.

Chodzi tu zatem o taki podmiot, który na mocy ściśle określonej, szczególnej delegacji wynikającej z przepisów prawa, wystawia na rzecz innej osoby dokument odnośnie okoliczności mających znaczenie prawne.

Stanowisko takie jest już od dawna utrwalone zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyr. SN z dnia 18 kwietnia 2013r., II KK 97/13, Lex nr 1299165, wyr. SN z dnia 23 lutego 2012r., III KK 375/11, OSN KW 2012r., z. 6, poz. 64, wyr. SN z dnia 30 sierpnia 2011r., IV KK 190/11, Lex 950443, wyr. SN z dnia 3 sierpnia 2006r., III K 133.08, Lex 193076, postan. SN z dnia 15 marca 2013r., VI KK 433/12, Lex 1300043; wyr. SN z dnia 13 listopada 2008r., IV KK 373/08, Lex nr 468649).

Zasadnie Sąd Rejonowy, wbrew zarzutowi prokuratora, uznał, że oskarżony Z. M. w przedmiotowej sprawie nie był osobą uprawnioną do wystawienia dokumentu, w którym by poświadczył nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne, gdyż nie był pracodawcą w stosunku do M. W. i Ł. W..

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004r. sygn. akt I KZP 12/04 (OSNKW 2004/6/59) jednoznacznie stwierdzono, że osobą uprawnioną do wystawienia „zaświadczenia o zatrudnieniu” jest tylko pracodawca, a więc podmiot prawa pracy, którego łączy z konkretnym pracownikiem stosunek pracy.

Pracodawca nie ma potencjalnego uprawnienia do wystawienia tego rodzaju dokumentów każdej osobie fizycznej, a wyłącznie pracownikowi w rozumieniu art. 2 kp.

Posłużenie się przez ustawodawcę zwrotem „inna osoba uprawniona” oznacza, że chodzi o uzyskanie uprawnienia w sposób wynikający z regulacji obowiązujących w określonej dziedzinie. Z uwagi na charakter prawa karnego, jako prawa granic, ramy hipotezy normy prawnej niejednokrotnie zostają wyznaczone również za pośrednictwem regulacji przynależnych do innych dziedzin prawa.

Przepis art. 271 § 1 kk sankcjonuje czynność polegającą na „wystawieniu” dokumentu, z którym to wystawianiem mamy do czynienia wówczas, gdy osoby go sporządzające, nawet jeśli nie są funkcjonariuszami publicznymi, to realizują w ten sposób wynikające z przepisów uprawnienia do sporządzania dokumentów, które odnoszą skutki także w sferze publicznej.

Należy jednoznacznie stwierdzić, że samo prowadzenie działalności gospodarczej nie implikuje do wystawienia zaświadczenia o zatrudnieniu.

Przyjęcie, jak podnosi w apelacji prokurator, że prowadzenie działalności gospodarczej uprawnia do wydania takiego zaświadczenia, w konsekwencji powodowałoby, że takie uprawnienie przysługiwałoby wszystkim podmiotom obrotu prawnego albowiem każdy z podmiotów obrotu prawnego ma możliwość zawarcia umowy o pracę.

Upewnienie, o którym mowa w art. 271§ 1 kk nie może wypływać z samej potencjalnej możliwości nawiązania stosunku pracy, lecz z faktycznego pozostawania w takim stosunku. Pracodawca jest zobowiązany do wydania pracownikowi stosownego zaświadczenia o zatrudnieniu w oparciu o przepis art. 16 kp.

Reasumując, pojęcie „inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu” należy interpretować wąsko, obejmując nim wyłącznie te osoby, które na mocy szczególnej regulacji otrzymują prawo do sporządzenia dokumentu, któremu podobnie, jak w przypadku dokumentów sporządzonych przez funkcjonariuszy, przysługuje cecha zaufania publicznego.

Prokurator w swojej apelacji nie wykazał jaka to szczególna regulacja prawna uprawniała oskarżonego do sporządzenia przedmiotowych zaświadczeń.

Należy podzielić również argumentację Sądu I instancji zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, iż zaświadczenie o zatrudnieniu nie jest dokumentem, o którym stanowi art. 271 § 1 kk. Wystawienie takiego dokumentu dotyczy stosunku prawnego zatrudnienia, który nie ma charakteru publiczno-prawnego.

Brak jest też szczegółowych uregulowań prawnych, które przypisywałyby wystawionemu przez pracodawcę zaświadczeniu o zatrudnieniu oraz wysokości wynagrodzenia szczególną cechą zaufania publicznego.

Sąd Najwyższy w cytowanej powyżej uchwale z dnia 30 czerwca 2004r. uznał, że uprawnienie pracodawcy do wystawienia pracownikowi zaświadczenia o zatrudnieniu wynika z ogólnej zasady prawa pracy dbałości o zaspokojenie bytowych i socjalnych potrzeb pracownika wyrażonej w art. 16 kp, przy czym podkreślił, iż kodeks pracy nie nakłada na zakład pracy wyraźnego obowiązku wydania pracownikowi takiego zaświadczenia.

Należy stwierdzić, iż tego typu zasada generalna regulująca stosunki zobowiązaniowe, także te występujące w stosunkach pracy, nie może być źródłem uprawnienia publiczno-prawnego, do którego odnosi się art. 271 § 1 kk, nie czyni tym samym z zaświadczenia o zatrudnieniu dokumentu zaufania publicznego.

Inną kwestią jest ocena moralna takich zachowań, jakie zarzucono oskarżonemu, a czym innym odpowiedzialność karna, bo przecież to ustawodawca określa, jakie to zachowania powodują ową odpowiedzialność i nie w każdym przypadku uznał, że wszystkie dokumenty, bez względu na to kto je wystawia, podlegają ochronie prawa karnego w kontekście ich wiarygodności i choć może to być społecznie szkodliwe, przyjął, że pewne zachowania pozostają bezkarne.

Z tych przyczyn, na zasadzie art. 437 § 1 kpk i art. 636 § 1 kpk wyrok w zaskarżonej części, to jest w odniesieniu do oskarżonego Z. M. utrzymano w mocy, a kosztami procesu za postępowanie odwoławcze obciążono Skarb Państwa.

SSO Grażyna Paweła – Gawor SSO Sławomir Noga SSR Krzysztof Chodak

MK